Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Şiir (1923-1960 ve 1960 Sonrası)

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Toplumcu gerçekçi şiir:** sanatı toplumu değiştirmenin aracı sayar; emekçi, işçi, köylü, sınıf çatışması, sömürü, eşitlik ve bağımsızlık temalarını işler. Coşkulu, sloganlı, hitabet edalı bir ses vardır.
- **Nâzım Hikmet** bu anlayışın Türk edebiyatındaki ilk temsilcisidir. Mayakovski'den ve fütürizmden etkilenmiş, serbest nazmı ve merdiven biçimli dizeleri yaygınlaştırmıştır (835 Satır, Memleketimden İnsan Manzaraları, Kuvâyi Milliye).
- **Fütürizm (gelecekçilik):** İtalyan şair Marinetti'nin kurduğu akımdır; geleneği reddeder, hızı, makineyi ve modern hayatın hareketliliğini sanata taşır.
- **1923-1960 arası diğer temsilciler:** Attilâ İlhan (Mavi hareketi; Sisler Bulvarı), Rıfat Ilgaz (Yaşadıkça), Ercüment Behzat Lav, Ahmed Arif (Hasretinden Prangalar Eskittim), Hasan Hüseyin Korkmazgil. Ahenk çoğu zaman ölçüden çok iç uyak, aliterasyon ve asonansla sağlanır.
- **1960 sonrası toplumcu şiir:** dönemin siyasi-sosyal koşullarından beslenir; şehir yaşamı, özgürlük, umut, sokak, güncel politika işlenir. İkinci Yeni'nin imge anlayışından etkilenir. İsmet Özel (ilk dönem), Gülten Akın, Ataol Behramoğlu, Süreyya Berfe, Refik Durbaş, Özkan Mert, Nihat Behram, Egemen Berköz.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Toplumcu gerçekçi şiirin Türk edebiyatındaki ilk temsilcisi Nâzım Hikmet'tir.
( ) Fütürizmin kurucusu Fransız şair Baudelaire'dir.
( ) Toplumcu şiirde işçi ve emekçinin sorunları sık işlenir.
( ) Attilâ İlhan, Mavi hareketi içinde yer almıştır.

2 Şairleri eserleriyle eşleştiriniz.

1. Nâzım Hikmet
2. Attilâ İlhan
3. Ahmed Arif
4. Rıfat Ilgaz

a) Hasretinden Prangalar Eskittim
b) Yaşadıkça
c) Memleketimden İnsan Manzaraları
d) Sisler Bulvarı

3 Aşağıdakilerden hangisi toplumcu gerçekçi şiirin temalarından biri **değildir**?

A) Sınıf çatışması
B) Emeğin sömürülmesi
C) Rüya ve bilinçaltı dünyasına kaçış
D) Bağımsızlık mücadelesi
E) Eşitlik ve adalet özlemi

4 Sabah altıda
düdük öter,
kalkar ayağa
binlerce el.
Ekmek kavgası dediğin
bir çekiçtir
demirde ses.
Bu dizelerin biçimi en çok hangi şaire özgü bir yeniliği hatırlatır?

A) Ahmet Haşim
B) Faruk Nafiz Çamlıbel
C) Cahit Sıtkı Tarancı
D) Nâzım Hikmet
E) Ziya Osman Saba

5 Boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.
a) Fütürizmin kurucusu İtalyan şair .....'dir.
b) Nâzım Hikmet, Rus şair .....'nin sanat görüşünden etkilenmiştir.
c) Attilâ İlhan'ın içinde yer aldığı, adını bir dergiden alan harekete ..... hareketi denir.

6 Aşağıdakilerden hangisi fütürizmin özelliklerinden biridir?

A) Geleneğe bağlılığı savunması
B) Makineyi, hızı ve modern hayatın hareketliliğini yüceltmesi
C) Doğaya ve köy hayatına özlem duyması
D) Rüya ve bilinçaltını esas alması
E) Aruz ölçüsünü benimsemesi

7 Hamallar yük taşır limanda,
sırtlarında buğday, sırtlarında dünya;
gemiler gider, onlar kalır,
kazançları bir tas çorba.
Bu dizelerde işlenen tema aşağıdakilerden hangisidir?

A) Denize duyulan özlem
B) Gurbet ve sıla hasreti
C) Aşkın geçiciliği
D) Doğanın güzelliği
E) Emeğin karşılığını alamayan işçinin durumu

8 "Hasretinden Prangalar Eskittim" adlı tek şiir kitabıyla tanınan, Doğu Anadolu insanını epik ve lirik bir sesle anlatan şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahmed Arif
B) Rıfat Ilgaz
C) Attilâ İlhan
D) Behçet Kemal Çağlar
E) Orhan Veli Kanık

9 Aşağıdakilerden hangisi 1960 sonrası toplumcu şiirin temsilcilerinden biri **değildir**?

A) Faruk Nafiz Çamlıbel
B) Gülten Akın
C) Refik Durbaş
D) Süreyya Berfe
E) Ataol Behramoğlu

10 Rıfat Ilgaz'ın şiirleri dışında, okul hayatını mizahi bir dille anlatan ve sinemaya da uyarlanan eseri aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çalıkuşu B) Hababam Sınıfı C) Aylak Adam D) Yaban E) İnce Memed

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 şehir büyür beton beton
çocuklar sokakta ekmek arar
umudu bir afiş gibi yapıştırırız duvarlara
yağmur yağar, afiş kalır
Bu dizeler 1960 sonrası toplumcu şiirin hangi özelliğini yansıtır?

A) Köy hayatını hece ölçüsüyle anlatması
B) Divan şiiri biçimlerini kullanması
C) Yalnızca bireysel aşkı konu alması
D) Şehir yaşamını ve umut temasını imgeli bir dille işlemesi
E) Günlük dilin mizahına dayanması

12 Aşağıdakilerden hangisi toplumcu şiirde ahengin sağlanma yollarından biri **değildir**?

A) Kelime tekrarları
B) İç uyak
C) Aruz kalıplarının titizlikle uygulanması
D) Aliterasyon
E) Asonans

13 Gecenin bir yerinde düşündüm seni,
karanlık bir sokak lambası gibi yanan;
sonra kardeşlerimi düşündüm, açları,
sevdamız büyüdü, bir halk kadar.
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi görülür?

A) Şiirin dilinin bilerek anlaşılmaz kılınması
B) Tamamen doğa betimlemesine dayanılması
C) Hece ölçüsüyle koşma biçiminde yazılması
D) Mizahi bir dil kullanılması
E) Bireysel bir duygunun toplumsal bir duyarlılığa dönüşmesi

14 Attilâ İlhan için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Garip akımının kurucularından biridir.
B) Mavi dergisi çevresinde yer almıştır.
C) Sisler Bulvarı ve Yağmur Kaçağı onun şiir kitaplarıdır.
D) Toplumcu gerçekçi düşünceyi bireysel duyarlıkla birleştirmiştir.
E) Roman ve deneme türlerinde de eser vermiştir.

15 Aşağıdaki şairlerin hangi döneme ait toplumcu şiirin temsilcisi olduğunu yanlarına yazınız (A: 1923-1960, B: 1960 sonrası).

( ) Nâzım Hikmet
( ) Refik Durbaş
( ) Rıfat Ilgaz
( ) Nihat Behram
( ) Ercüment Behzat Lav

16 Nâzım Hikmet'in Kurtuluş Savaşı'nı halk kahramanlarının gözünden anlatan destansı eseri aşağıdakilerden hangisidir?

A) 835 Satır B) Sisler Bulvarı C) Kaldırımlar D) Kuvâyi Milliye E) Han Duvarları

17 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) 1960 sonrası toplumcu şiirde İkinci Yeni'nin imge anlayışının izleri görülür.
( ) 1960 sonrası toplumcu şairler şehirden uzak durup yalnızca köyü anlatmıştır.
( ) İsmet Özel'in ilk dönem şiirlerinde toplumcu bir bakış açısı vardır.
( ) Toplumcu şairler, topluma karşı sorumluluk bilinciyle yazmıştır.

18 Hamallar yük taşır limanda,
sırtlarında buğday, sırtlarında dünya;
gemiler gider, onlar kalır,
kazançları bir tas çorba.

Bu dizelerde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi **belirgin** biçimde vardır?

A) Tevriye B) Hüsnütalil C) Mübalağa (abartma) D) Tecahülüarif E) Telmih

19
Sabah altıda
düdük öter,
kalkar ayağa
binlerce el.
Ekmek kavgası dediğin
bir çekiçtir
demirde ses.

Bu dizelerde toplumcu şiirin hangi özelliklerinin görüldüğünü iki madde hâlinde yazınız.

20 Aşağıdaki eser–şair eşleştirmelerinden hangisi **yanlıştır**?

A) 835 Satır – Nâzım Hikmet
B) Yaşadıkça – Attilâ İlhan
C) Kırmızı Karanfil – Gülten Akın
D) Sisler Bulvarı – Attilâ İlhan
E) Hasretinden Prangalar Eskittim – Ahmed Arif

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 I. Geleneksel tema ve biçimleri reddetme
II. Dizeleri kırarak merdiven biçiminde yazma
III. Hece ölçüsü ve dörtlüğe bağlılık
IV. Hitabet edalı, coşkulu bir ses
Yukarıdakilerden hangileri Nâzım Hikmet'in fütürizm etkisiyle yazdığı şiirlerde görülen özelliklerdendir?

A) I ve III B) II ve III C) I, II ve IV D) II, III ve IV E) I, II, III ve IV

22 "1950'lerin başında bir grup genç şair, Garip şiirinin sıradanlığına ve basitliğine karşı çıktı. Onlara göre şiir hem toplumsal gerçeği yansıtmalı hem de bireyin iç dünyasını ihmal etmemeliydi. Bu anlayışı çıkardıkları dergide savundular."
Bu parçada sözü edilen hareket ve önde gelen temsilcisi aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

A) İkinci Yeni – Cemal Süreya
B) Beş Hececiler – Faruk Nafiz Çamlıbel
C) Yedi Meşaleciler – Ziya Osman Saba
D) Garip – Orhan Veli Kanık
E) Mavi hareketi – Attilâ İlhan

23 Aşağıdakilerden hangisi 1923-1960 toplumcu şiiri ile 1960 sonrası toplumcu şiiri **ayıran** özelliklerden biridir?

A) 1923-1960 şiirinde emekçi temasına hiç yer verilmemesi
B) 1960 sonrası şiirin tamamen aruzla yazılması
C) 1923-1960 şiirinin yalnızca saf şiir anlayışıyla yazılması
D) 1960 sonrası şiirde toplumsal konuların terk edilmesi
E) 1960 sonrası şiirde İkinci Yeni'nin imge ve dil anlayışından etkilenilmesi

24 **I.** şehir büyür beton beton
çocuklar sokakta ekmek arar
umudu bir afiş gibi yapıştırırız duvarlara
yağmur yağar, afiş kalır
II. Hamallar yük taşır limanda,
sırtlarında buğday, sırtlarında dünya;
gemiler gider, onlar kalır,
kazançları bir tas çorba.
Bu iki şiir parçasıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) İkisi de hece ölçüsüyle yazılmıştır.
B) İkisinde de toplumsal bir duyarlılıkla yoksul insanların durumu işlenmiştir.
C) İkisinde de bireysel bir aşk teması işlenmiştir.
D) Birincisinde köy, ikincisinde saray hayatı anlatılmıştır.
E) İkisinde de noktalama işaretleri kullanılmamıştır.

25 "Şairimiz başlangıçta hece ölçüsüyle yazdı; ancak kısa sürede Rus şiirindeki yenilikleri Türk şiirine taşıdı. Kırık dizeler, uzun ve kısa dizelerin art arda gelişi, konuşma dilinin coşkusu onun şiirini tanınır kıldı. Destan türünü modern bir biçimde yeniden yorumladı."
Bu parçada sözü edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahmed Arif
B) Attilâ İlhan
C) Ercüment Behzat Lav
D) Nâzım Hikmet
E) Rıfat Ilgaz

26 Aşağıdakilerin hangisinde bir şair, dönemi ve şiir anlayışı **birlikte doğru** verilmiştir?

A) Gülten Akın – 1960 sonrası – toplumcu duyarlılık
B) Refik Durbaş – Tanzimat – toplumcu duyarlılık
C) Rıfat Ilgaz – 1980 sonrası – saf şiir
D) Ahmed Arif – Servet-i Fünun – toplumcu duyarlılık
E) Attilâ İlhan – Millî Edebiyat – memleketçi şiir

27 "Bu şairler şiiri halkın anlayacağı bir dille yazmayı ilke edindiler; çünkü amaçları okuru uyandırmak, harekete geçirmekti. - - - -"
Bu parçanın sonuna aşağıdakilerden hangisi getirilirse anlam bütünlüğü sağlanır?

A) Bu yüzden şiirlerini bilinçli olarak kapalı ve anlaşılmaz yazdılar.
B) Oysa şiirin topluma karşı hiçbir sorumluluğu yoktu.
C) Bu nedenle yalnızca rüya ve zaman temalarını işlediler.
D) Şiirlerini yalnızca aruz ölçüsüyle yazdılar.
E) Bu yüzden şiirlerinde sloganlara, çağrılara ve coşkulu seslenişlere sıkça yer verdiler.

28 Gecenin bir yerinde düşündüm seni,
karanlık bir sokak lambası gibi yanan;
sonra kardeşlerimi düşündüm, açları,
sevdamız büyüdü, bir halk kadar.
Bu dizelerde aşağıdaki özelliklerden hangisi **yoktur**?

A) Benzetme
B) Birinci tekil kişi ağzından söyleyiş
C) Tarihî bir olaya ya da kişiye gönderme (telmih)
D) Sevgi temasının toplumsallaşması
E) Serbest bir söyleyiş

29 İsmet Özel için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Garip akımının kurucularındandır.
B) İlk dönem şiirlerinde toplumcu bir bakış, sonraki dönemde dinî ve metafizik bir duyarlılık öne çıkar.
C) Beş Hececilerden biridir.
D) Mavi hareketini başlatan şairdir.
E) Yalnızca hece ölçüsüyle koşma biçiminde yazmıştır.

30 Toplumcu gerçekçi şiirde "sanat toplum içindir" anlayışının şiirin dilini ve biçimini nasıl etkilediğini açıklayınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**